

Závod o vakcínu a zkouška demokracie

Miloš Balabán

Šíření koronaviru vyvolává u společnosti a politiků nervozitu. Není divu. Ekonomické a společenské následky faktického vypnutí ekonomiky na tři měsíce nebo i déle jsou enormní a že by se situace vrátila do úplného normálu není na pořadu dne. Gleb Tsipursky v časopisu Scientific American uvedl, že vítězství nad covidem bude otázkou velkého štěstí a nebude to dříve než v letech 2024-2025.

Tsipursky zmiňuje, že více než stovka výzkumných organizací už realizuje projekty, které mají za cíl vyvinutí vakcíny, některé už mají nadějně prototypy. Jenže aby byla pro lidi bezpečná a efektivní k tomu vede ještě daleká cesta. A i když se vakcína objeví je třeba vyřešit její masovou výrobu, distribuci, očkování a třeba i překonávat odpor těch, kteří jsou z principu proti němu.

Jistě se stane i předmětem tvrdého obchodování ve kterém budou hrát roli i politické zájmy. Richard Haass, prezident vlivné Americké rady pro zahraniční vztahy k tomu poznamenal, že „vákinační nacionalismus téměř jistě vyhraje nad vákinačním multilateralismem“. Jednání některých vlád, které si preventivně zajišťují za nemalé finance přednostní dodávky vákín tomu nasvědčují.

Nemůže navíc celý „závod o vakcínu“ komplikovat i stále více se zostřující geopolitické a geoekonomické soupeření, hlavně mezi Západem a Čínou, ale i uvnitř Západu samotného? Už teď jsou plněm běhu jsou sankce a kontránsankce, obchodní a diplomatické války. A vakcína by se tak mohla stát další kartou v této složité hře.

I proto je nezbytné vážně přemítat o scénářích, které umožní „přežít“ období trvalé nejistoty a nepředvídatelnosti. S jistotou se dá počítat s tím, že se budou střídat období restrikcí a uvolňování, což aktuálně vidíme i u nás. Od současných politiků to vyžaduje schopnost realistického hodnocení situace a fakticky permanentní zvažování dopadů případných krizových opatření. Jejich zvládnání se pro ně stane trvalým zátěžovým testem, což jejich předchůdci možná nezažili od doby II. světové války.

Období nejistoty a nepředvídatelnosti představuje i zkoušku demokracie. Je možné v mimořádných podmínkách zajistit regulérnost voleb?

Svět nyní upírá zraky k dění ve Spojených státech, které čekají volby prezidenta, jejichž výsledek zásadně ovlivní i světové dění. Už teď mnozí američtí experti vyslovují pochybnosti, zda se je podaří organizačně zvládnout v situaci, když většina států unie bude ochromena pandemií. Takový názor odráží i vyjádření Roberta Redfielda, ředitele amerických Center pro kontrolu a prevenci nemocí, který prohlásil, že na podzim a v zimě 2020 zažije americké veřejné zdravotnictví svojí nejtěžší zkoušku. A olej do ohně přilil i prezident Donald Trump svým výrokem, že by nemusel přijmout výsledky listopadových voleb...

Naše krajské a senátní volby ve srovnání s americkými nejsou tak globálně důležité, nicméně to jim neubírá na významu pro další směřování naší země. Proto je otázka naplnění volebního práva i v mimořádné situaci prvořadou politickou otázkou. Nejde jen o to, jak zajistit volbu pro občany v karanténě, ale i o to, nakolik koronavirus ovlivní ochotu lidí jít k volbám. Zde je třeba mít na paměti, že pokud by se naplnil předpoklad, že covid bude „vyřešen“ až v horizontu pěti let týkalo by se to i voleb parlamentních, komunálních, prezidentských a evropských. Na politiky, epidemiology a legislativce tak čeká další nelehká výzva k řešení.

(Autor je bezpečnostní analytik)